

галузі удосконалення управління промисловими підприємствами: програми перепідготовки менеджерів; механізми розстановки інвестиційних пріоритетів; розробка нових товарів.

Список літератури: 1. Ансофф И. Стратегическое управление – М. 1989. 2. Астахов В. П. Анализ финансовой устойчивости фирмы и процедуры, связанные с банкротством – М. Ось-89 1995 3. Максимова И. В. Оценка конкурентоспособности промышленного предприятия – М. Маркетинг 1996 4. Пилдич Дж. Путь к покупателю – М. Прогресс 1991 5. Питере Т. Уотермен Р. В поисках эффективного управления – М. 1986.

Надійшла до редколегії 20. 09. 2012

УДК 330. 322. 3: 334. 716

Удосконалення управління промисловим підприємством в сучасних умовах / Лінькова О. Ю. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 56(962). – С. 92–96. – Бібліогр.: 5 назв.

Приведены результаты исследования проблем управления промышленными предприятиями. Структурированы особенности развития национальных промышленных предприятий. Предложены мероприятия усовершенствования управления промышленными предприятиями с целью обеспечения конкурентоспособности. Проанализированы мировой опыт усовершенствования управления промышленным предприятием и возможность его использования в Украине.

Ключевые слова: организационная структура, управление промышленным предприятием, государственное регулирование, международная конкуренция, децентрализация, кредитная политика, реорганизация управления, мотивация.

The results of research of problems of management industrial enterprises are resulted. The features of development of national industrial enterprises are structured. The measures of improvement of management industrial enterprises are offered with the purpose of providing of competitiveness. World experience of improvement of management an industrial enterprise and possibility of his use is analysed in Ukraine.

Keywords: organizational structure, management, government control, international competition, decentralization, credit policy, reorganization of management, motivation, an industrial enterprise.

УДК 338.23

Н. Ю. ЛУК'ЯНЕНКО, студентка, ЧДУ ім. Петра Могили, Миколаїв,
К. О. ЧЕРНОВ, студент, ЧДУ ім. Петра Могили, Миколаїв

МАЛИЙ БІЗНЕС ЯК РУШІЙНА СИЛА ЕКОНОМІКИ АБО ЧОМУ В УКРАЇНІ ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЮ

У статті проаналізовано вплив діяльності малих підприємств на економічне зростання в країні. Доведено, що вони є рушійною силою економіки, визначено перешкоди, які існують перед малим бізнесом. Зроблено порівняння функціонування малих підприємств в Україні і закордоном. Запропонований комплекс заходів по вирішенню проблеми ефективного функціонування малого бізнесу.

Ключові слова: малий бізнес, фіаско уряду, Податковий кодекс, індекс економічної свободи, індекс сприйняття корупції.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Малий бізнес як необхідний компонент економічної стратегії держави привертає увагу багатьох іноземних і вітчизняних науковців. Так, Геєць В. присвятив свої дослідження організаційним заходам сприяння малому бізнесу. Барановський О., Гром'як Л., Єханурова Ю., досліджували фактори, що визначають розвиток малого бізнесу в Україні. Дослідження місця та його ролі малого бізнесу в розвинутих ринкових економіках

© Н. Ю. Лук'яненко, К.О.Чернов, 2012

було об'єктом уваги таких зарубіжних вчених як: Баумоль В., Ведер Б., Портер М., Шумпетер Й.

Постанова проблеми: Малі підприємства є рушійною силою економіки, вони забезпечують її ефективне функціонування. Малий бізнес створює конкуренцію на ринку, перешкоджає утворенню і пануванню монополій на ринку. Отож не можна нехтувати такою важливою складовою економіки. Тому в Україні гостро стоїть питання про подолання проблем, які перешкоджають ефективному функціонуванню малого бізнесу.

Результати досліджень. Малі підприємства в будь-якій країні є важливим елементом в структурі економіки. Вони забезпечують підтримку конкуренції, підвищують рівень зайнятості населення, підвищують ділову активність населення, сприяють ефективному використанню наявних матеріальних, природних і людських ресурсів. Там, де масштаб виробництва не є ефективним чинником, тими видами діяльності займається малий бізнес. Наявність малих підприємств і умов для їхнього створення зменшують диференціацію доходів у суспільстві і створюють умови для самореалізації. Про те наскільки важливими є малі підприємства, свідчить навіть те, що однією з вимог вступу до ЄС є наявність у країні 99% малих і середніх підприємств. Статистична інформація щодо діяльності малих підприємств в Україні наведена в таблиці.

Варто почати з того, що в різних країнах різною є і класифікація щодо того, яке підприємство вважати малим. Тому звертаючись до законодавства України, слід зазначити, що відповідно до Господарського кодексу України від 18.09.2008 року, малими визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує 70 мільйонів гривень.

Кількість малих підприємств в Україні достатньо швидко збільшувалася починаючи з 1991 року, це й не дивно, адже структурні перетворення в економіці, відхід від командної економіки сприяли цьому. Так у 1991 році налічувалося лише 47,1 тис. малих підприємств, а вже у 2000 році – 217,9 тис. За весь час незалежності України, окрім 2010 року, кількість малих підприємств збільшувалась. Відповідно зростала і кількість найманих працівників на малих підприємс-

твах, найбільша кількість таких працівників була зафіксована у 2008 році – 2156,8 тис. осіб. Темпи зростання малих підприємств уповільнилися у 2008, 2009 році, а у 2010 кількість малих підприємств зменшилася до рівня 2005 року. Цим негативним тенденціям сприяла не лише фінансово-економічна криза, а й відсутність фінансової підтримки і реальних санаційних заходів з боку уряду для малих підприємств. Адже менше 10% малих підприємств використовують банківські кредити. Крім того сума переважної більшості кредитів не перевищує місячний обіг підприємства. Це обумовлено високими відсотковими ставками та небажанням банків надавати кредити через великі ризики. А державні гарантії таких кредитів або пільгове кредитування не передбачене.

Таблиця. Окремі показники діяльності малих підприємств України

	Кількість малих підприємств, тис. одиниць	У % до загальної кількості підприємств	Середньорічна кількість найманих працівників на малих підприємствах, тис. осіб	У % до загальної кількості найманих працівників на підприємствах
1991	47,1	-	1192,4	4,9
1995	96,0	-	1124,9	5,6
1998	173,4	82,2	1559,9	9,0
2000	217,9	82,8	1709,8	15,1
2001	233,6	83,6	1807,6	17,1
2002	253,8	84,5	1918,5	18,9
2003	272,7	85,7	2034,2	20,9
2004	283,4	85,6	1928,0	20,2
2005	259,1	85,7	1834,2	19,6
2006	307,4	85,3	1746,0	19,0
2007	324,0	85,1	1674,2	18,4
2008	335,9	92,7	2156,8	24,3
2009	347,8	93,7	2067,8	25,3
2010	290,7	92,9	1992,5	25,5
2011	320,5	92,8	1991,1	25,4

Примітка: складено на основі даних Державної служби статистики України [1].

У 2010 році майже 93% від загальної кількості підприємств становили малі підприємства. Це досить великий показник, але проблемою все одно залишається те, що частка обсягу реалізованої продукції малих підприємств у загальному

обсязі реалізованої продукції складає лише 14,2%, максимальним цей показник був у 2009 році, тоді частка обсягу реалізованої продукції малих підприємств у її загальному обсязі становила 16,7%. Внесок малих підприємств у ВВП України оцінюють на рівні 10-15 %. В той час як у США у малому бізнесі створюється більше 40% ВВП. В Україні у 2010 році 25,5% найманих працівників працювали на малих підприємствах. Кількість працюючих на малих підприємствах до загальної кількості найманих працівників на підприємствах в Україні збільшувалася навіть незважаючи на скорочення у 2010 році кількості малих підприємств. Але у ЄС більше 70 % населення зайнято у малому бізнесі, у Великобританії малим бізнесом охоплено 36% робочої сили. А взагалі нормою і так званим взірцем до якого треба прагнути Україні є ситуація, коли більше 50% робочої сили зайняті у сфері малого бізнесу.

Порівнюючи кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення у світі і в Україні варто зазначити, що Україна за цим показником значно програє розвинутим країнам світу. Так в США кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення у 10 разів більша, ніж в Україні, навіть в найближчого сусіда України Польщі малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення більше у 7 разів, ніж в Україні.

Тому в Україні гостро стоїть питання про збільшення кількості малих підприємств. Адже це посилює конкуренцію, забезпечує зменшення рівня безробіття, також в свою чергу збільшує зростання темпів ВВП. Тим більше про те, що малі підприємства є ефективним елементом економіки свідчать не лише теоретичні доробки, а й наявна статистична інформація, так продуктивність праці на малих підприємствах в Україні в різні роки була на 10-20% вищою, ніж на великих підприємствах. За таких умов постає логічне питання чому урядовці так мало переймаються питаннями малого бізнесу, зважаючи навіть на те, що там зайнято 25% робочої сили країни. Відповідь на це питання лежить в основі „фіаско уряду”, а також твердження, що кожна людина homo economicus і переймається лише власними інтересами.

Поширеним в Україні залишається лобізм, коли рішення, які приймаються вигідні лише обмеженому колу осіб, зазвичай політикам і наближеним до них. А саме вони і є власниками великих підприємств, а розвиток малих підприємств їх

не цікавить. Логролінг, ситуація коли купуються голоси, заради досягнення приватних інтересів теж наявна в Україні.

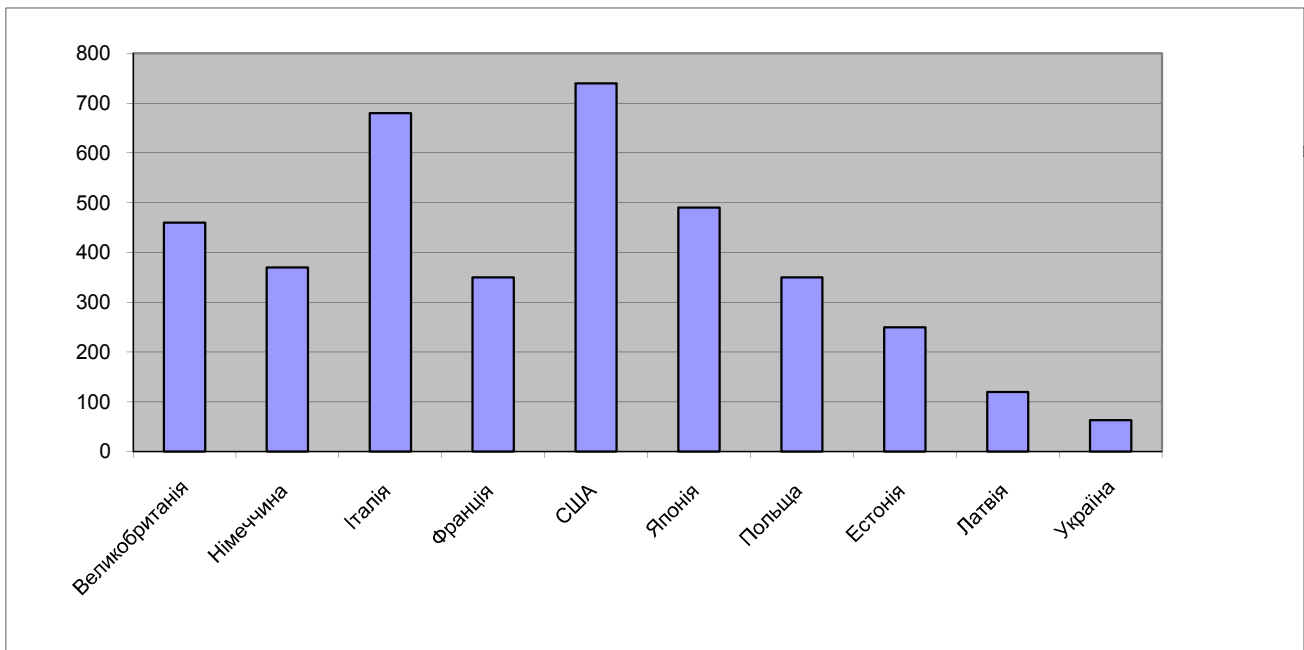

Рис. – Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення у 2010 році у різних країнах світу

Примітка: складено на основі даних Державної служби статистики України [1].

Суперечливим в Україні є прийнятий новий Податковий кодекс. Так згідно з ним вводяться податкові канікули з 1 квітня 2011 року до 1 січня 2016 року, для тих підприємств, у яких розмір доходів кожного звітного податкового періоду наростаючим підсумком з початку року не перевищує трьох мільйонів гривень. Нової редакції зазнала і спрощена система оподаткування, так за новими правилами малі підприємства почали працювати з 1 січня 2012 року. Існують діаметрально протилежні думки щодо нового Податкового кодексу, але оцінити реальні наслідки для діяльності малих підприємств не є можливим, адже статистична інформація щодо кількості малих підприємств та кількості найманих працівників на малих підприємствах є лише за 2011 рік, а результати одного року не є показовими. Хоча варто зазначити, що суттєвих змін в діяльності малого бізнесу у 2011 році не відбулося.

Але окрім перепон для ведення малого бізнесу існують перепони і для його створення, місце країни в таких рейтингах, як: індекс економічної свободи, і індекс сприйняття корупції відображає цю ситуацію. За рівнем економічної свободи Україна належить до репресивних країн і посідає 163 місце, однією з не най-

сильніших складових цього індексу в Україні залишається свобода ведення бізнесу або регуляторна свобода. За індексом сприйняття корупції Україна посідає 152 місце, саме корупція як елемент групової етики і сильні неформальні інститути, в яких корупція є нормою, перешкоджають малому бізнесу.

Висновок. Отож усі вищі перераховані чинники прямо або опосередкованому впливають на кількість малих підприємств, на частку реалізованої продукції цими підприємствами у загальному обсязі реалізованої продукції, а також безпосередньо на рівень зайнятості населення. Подолання всіх вище перерахованих негативних чинників є умовою зростання і кількості зайнятих у сфері малого бізнесу, і зростання внеску малих підприємств у ВВП країни.

Список літератури: 1. Розвиток підприємництва [електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> 2. Податковий кодекс України [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 3. Господарський кодекс України [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

Надійшла до редколегії 11. 10. 2012

УДК 338.23

Малий бізнес як рушійна сила економіки або чому в Україні перешкоджають його функціонуванню / Лук'яненко Н. Ю., Чернов К. О. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012 . – № 58(964). – С. 96–101. – Бібліогр.: 3 назви.

В статье проанализировано влияние деятельности малого бизнеса на экономический рост в стране. Доказано, что они являются движущей силой экономики, определены препятствия, которые существуют перед малым бизнесом. Выполнено сравнение деятельности малых предприятий в Украине и за рубежом. Предложен комплекс решений проблемы эффективного функционирования малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, фиаско правительства, Налоговый кодекс, индекс экономической свободы, индекс восприятия коррупции.

This article analyzes the impact of small businesses on economic growth in the country. Proved that they are the driving force of the economy, detected barriers which interfere the activities of small businesses. The functioning of small enterprises in Ukraine and abroad was compared. A set of measures on solving the problem of efficient operation of small businesses was suggested.

Keywords: small business, government failure, the Tax Code, the Index of Economic Freedom, corruption perception index.

УДК 681.83

О. П. МИХАЙЛОВА, магістрант, НТУ «ХПІ»,
П. В. БРІНЬ, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ».

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В роботі були представлені та проаналізовані основні проблеми вітчизняного готельного бізнесу. Описані бар'єри, які стали на шляху розвитку Українського готельного бізнесу після розпаду СРСР та переходу пострадянських країн до ринкової економіки. Розглядаються основні перспективи розвитку готельної сфери і туризму України на міжнародному ринку. На основі даних аналізу зроблені висновки та пропозиції щодо вирішення проблем.

Ключові слова: готельний бізнес, готельний оператор, приватна власність, конкуренція.

© О. П. Михайлова, П. В. Брінь, 2012